

PAGINI DE JURNAL AMERICAN

La radio, pe postul NPR, toată dimineața un program de muzică renașcentistă intitulat „Early Birds”. Da, păsări timpurii, armonie și un sentiment copleșitor de bucurie tăcută, de pace sufletească. Un fel de amnezie care mă face să uit ce e în urma vieții mele de aici.

Poate e de vină și vremea, dulceața toamnei în aer, în lumina din jur aproape mediteraneană. M-am tot gândit azi-noapte la aceste sentimente atât de noi pentru mine, încercând să mi le explic. Singura imagine la fel de liniștitoare ce acompaniază în surdina, când și când, viața mea de aici, e cea a Sibiului meu natal. Trăiesc o stare de simultaneitate de fapt, starea mea de fericire calmă de la Lewisburg e vecină cu acea fericire inegalabilă și inconștientă a copilăriei.

Casa de pe South 3rd Street e albă și cu obloane. Are o pace care mă face să trec adeseori prin fața ei. Pe geam zăresc un colț ideal pentru scris: o bibliotecă și, lipit de ea, un birou, iar în stânga lui o măsuță cu un dicționar imens deschis la cine știe ce cuvânt, iar alături o străveche mașină de scris, mică, neagră și cu o foaie albă în ea. Nici urmă de computer. În spatele casei, la capătul unei mici grădini, se zărește o imensă șură din lemn înnegrit de ploi și de ninsori. Toate acestea îmi trezesc acel sentiment formidabil de simultaneitate nostalgică, aducându-mi aici, în plină Americă, și casa bunicilor din Sibiu, dar și șura bunicilor mei din Apoldul tatei. Șură sau șopru, cum se spune în Ardeal. Și deodată simt nevoia să rostesc cu voce tare denumiri din Apoldu de Jos, așa, ca un mic poem făcut din locuri și locuiri: „Poiana cu șopruri, Pinul zăpezii, Baia de nisip, Dealul furcilor, Sub mesteacăn, Gura câmpului, Calea fânului”. Și așa adăuga și anul 1289, când începe viața în acest sat transilvan așezat între dealuri cu vii și răsărituri fabuloase ce amintesc de Toscana.

Spunându-i Lynnei de această casă și de șura ei, ea îmi spune zâmbind misterios: „Sigur că din tot orașul ai ales casa asta. E casa unui poet, Karl Patten. Acum e la pensie, dar el a scos ani de zile renumita revistă literară „West Branch”. Iar șura a adus-o tocmai din Schuylkill, Haven.”

Thanksgiving. De data aceasta la Lewisburg. La ora 4 merg la Lynn cu o cutie de bomboane de șocolată și o sticlă de vin roșu românesc. Ea a gătit toată ziua împreună cu Fybee, fiica ei. Au așezat totul frumos, într-un coș mare de nuiele pe care îl ducem la mașină. Conduce frumoasa

Fybee. Eu țin în poală două tăvi, una cu prăjitură cu mere, cealaltă cu dovleac. Din spatele mașinii vine miros de pâine caldă. Lynne râde încetșor:

„Sunt chiflele mele pe care le-am făcut după rețeta bunicii. O să-ți placă.”

Ajungem repede pe 4th Street North. Intrăm într-o casă frumoasă, de secol XIX, din cărămidă, cu două etaje. Ne întâmpină un bărbat înalt, blond, cu ochelari, și un puști simpatic, de cinci anișori care, vom afla mai târziu, e pasionat de... vulcani.

Intrăm în salon, totul ca la început de secol: mobila, fotografiile, tapetul, covorul. Și un pian ce domină toată încăperea. Pe un balansoar, o femeie frumoasă, înaltă și ea, cu păr lung și aer romantic, coborâtă parcă dintr-un tablou de Rossetti. Alăptează o fetiță, Eleanor. Ne așezăm. Rick, soțul ei, ne aduce paharele de cristal umplute cu vin. Leslie, fiindcă alăptează, primește un pahar doar cu o „dungă” de Porto. Dă bine în încăperea întunecată, încărcată de obiecte. Se vede că e vorba de un colecționar, cum aveam să aflăm mai târziu.

Ne mutăm apoi în sufragerie, unde servim o masă tipică pentru Thanksgiving: curcan umplut cu cranberry sauce, sos de merișor, cartofi dulci, vin, plăcintă cu mere și cu dovleac, totul încheiat cu o cafea cu frișcă.

Într-o fotografie văd o mașină de epocă și îi spun gazdei că e cineva în Lewisburg care duminica iese la plimbare cu o astfel de mașină. „Eu sunt” îmi răspunde Rick.

„E un Ford fabricat în 1919, eu sunt și mecanicul și șoferul ei.” Mă gândesc că omul e un „builder”, un constructor prin vocație. Tot el a făcut și splendidul șemineu în care acum arde un foc liniștit și liniștitor. Îl rog să-mi pună un cd cu orchestra lui. Lynne îmi șoptește: „E cea mai bună orchestră de muzică rag din SUA.”

Rick Benjamin zâmbește nostalgic. „Datorez totul bunicului meu care cânta la pian, la clarinet, la vioară și era membru al orchestrei simfonice din Monmouth.” Și începe să-mi spună istoria orchestrei lui de rag music PARAGON, fiind și dirijorul ei.

Această orchestră a luat ființă în 1985, când el a descoperit într-un pod, rătăcită, colecția de partituri „Victor Talking Machine Company”. Și-a chemat câțiva colegi ca să formeze o orchestră care să reia comorile muzicale ale începutului de secol american și așa s-a născut Paragon. Au urmat înregistrările, discurile, iar în 1988 orchestra și-a

făcut debutul la Alice Tully Hall și apoi la Lincoln Center, fiind prima orchestră de muzică rag profesionistă, actualmente fiind „number one” în SUA.

Repertoriul de muzică ușoară, de la valsuri la marșuri, de la blues-uri la cântece populare. Orchestra lui acompaniază și filme mute, folosindu-se de vasta sa colecție de partituri pentru orchestrele de cinematografe.

Dar Rick Benjamin a dirijat și orchestre simfonice precum Orchestra națională a Irlandei, New Jersey Symphonic Orchestra, Orchestra simfonică a Danemarcei și Orchestra națională a Islandei. Face și muncă de cercetare, a descoperit aproape toate orchestrațiile originale ale filmelor din anii 1910-1920 pe care le cântă la festivalurile de film din întreaga lume. Cărțile sale: *Orchestra din teatrele americane* și *Enciclopedia aranjamentelor orchestrale 1875-1975*.

Când ajung acasă, scot din micul meu album cu fotografii pe care le-am făcut la Lewisburg pe cea cu mașina de epocă condusă de un domn blond având drept „copilot” un puști simpatic. „Nu știm niciodată pe cine fotografiem!” glumea tata.

Diminează cu multă ceață. Vreme ideală pentru scris. Sau muzică. Ascult concertul nr. 1, opus 23 de Ceaikovski în interpretarea lui Rubinstein și dirijat de Kondrashkin. Apoi lectură din jurnalele lui Thomas Merton. Deodată îmi apare în fața ochilor lădița din lemn negru lustruit, cu mâner de metal, a bunicului. În ea își ținea el mâncarea când pleca la drum prin țară, conducând câte un tren, mărfar sau de persoane, și pe care verile o umplea cu fructe sau mici pepeni galbeni sau chiar și câte o lubeniță, spre bucuria noastră, a nepoților. Acum realizez că ea, lădița, suferțașul lui de mecanic, era o imitație perfectă a locomotivei lui. Seara, navigând pe internet, am dat peste o colecție de locomotive de la... Sibiu. Deci acele mari locomotive cu abur, locomotivele bunicului, au fost salvate.

Mă hotărâsc pe loc. O să merg la magazinul de antichități de lângă râu. Poate voi găsi o locomotivă, o jucărie, una desprecieată de la vreun trenuleț vechi ce-mi va aminti de bunicul, de bunicul care ar fi putut să fie american get-beget când, la doar 22 de ani, în 1912, își cumpărase bilet de vapor și urma să plece din portul Hamburg în America. Mai era cu câțiva tineri și hotărâseră să nu-și lase logodnicele și soțiile sau prietenele să îi conducă la gară, de teamă că le va fi la toți și mai grea despărțirea. Singura care n-a putut să nu-și mai vadă o dată logodnicul a fost Maria, bunica mea. A apărut pe peronul gării din Sibiu cu o iconiță a Maicii Domnului cu Pruncul și un pachet cu prăjituri făcute de ea. Bunicul a îmbrățișat-o cu ochii plini de

lacrimi și i-a șoptit: „Eu nu mai plec.”. S-au căsătorit și singura lui amintire a rămas biletul de vapor pe care scria Hamburg-New York. Așa că atunci când am plecat prima oară cu o bursă Fulbright în SUA, în august 1992, când am coborât din avion la aeroportul J.F. Kennedy, am șoptit: „Uite, bunicule, că ți-am onorat visul și am ajuns în America.”.

„Bunicul meu Dave era adolescent când a ajuns pe Ellis Island, un străin singur, amestecat într-o mulțime de oameni; apoi a prestat, neștiut de nimeni, mii și mii de ore de muncă – cosând butoniere, vânzând sifon – ca să-i aducă după el peste ocean, de la depărtare de ani-lumină, pe mama, tatăl și frații săi mai mici. *Mamă!* a strigat-o el, de la celălalt capăt al biroului de imigrare, plin ochi de oameni, pe femeia reținută de agenții sanitari pentru o infecție la ochi, mai străină și mai indezirabilă decât era ea. Deportarea părea iminentă, cu toate acestea, funcționarii, mișcați de scena emoționantă a revederii dintre mamă și fiu, au primit-o pe Marka Gruber în America.” Dava Sobel.

N-am găsit mult visata locomotivă, dar am cumpărat un mic tablou cu un scaun gol și, la picioarele lui, o corabie. Vanzătorul e tânăr, palid și subțire. O flacără de lumânare abia. Poartă ochelari și scrie poezii. După ce cumperi ceva, când ești aproape de ușă, auzi un fel de susur, ca o apă tânără și limpede din munți: „Thank you”.

Înfășoară cu atâta grijă micul tablou pe care l-am cumpărat în amintirea bunicului, dar și a celor o sută de zile și de nopți petrecute aici, la Lewisburg. Arată spre corabia de pe pânză și mă întrebă timid: Ați călătorit mult? Eu îi răspund: Am corăbiile în sânge, ca și locomotivele.

Cobor spre talciocul de la subsol, de sub magazinul de antichități. Poate o să am mai mult noroc și o să găsesc locomotiva care m-a scos din casă în această dimineață umedă cu ceață. Nimic. Și, ca să nu plec cu mâna goală, aleg o farfurie minusculă, japoneză. Două păsări pictate în aur și argint în tehnica Chokin, cea care împodobește cu superbe desene armele samurailor. O pasăre cântă. Cealaltă tace. Mă întreb dacă samurailor aveau vreodată astfel de păsări pe arme și dacă ele cântau pentru ei înainte de luptă.

Ca dintr-un vis mă trezește vocea bătrânului vânzător. Cu mișcări lente împachetează în ziare vechi mica farfurioară japoneză la care eu adaug o mică icoană pictată pe lemn.

„Iisus Hristos, doar doi dolari.” spune cu o voce mică, sugrumată de emoție, și o așază deasupra.